

Sygn. akt II Ca 235/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 10 maja 2012 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Henryk Haak (spr.)
Sędziowie:	SSO Marian Raszewski SSO Wojciech Vogt
Protokolant:	Elżbieta Wajgielt

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2012 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa T. G.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) w O.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim

z dnia 8 lutego 2012r. sygn. akt I C 692/10

I. oddala apelację,

II. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego,

III. przyznaje radcy prawnemu A. Z. (1) z Kancelarii Radcy Prawnego w O. W.. od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Ostrowie W..) kwotę 1.200 zł podwyższoną o 23 % podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym przez tego radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Sygn. akt II Ca 235/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2012 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim oddalił powództwo T. G. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w O. o zasądzenie 30.000 zł z tytułu naruszenia dóbr osobistych powoda i orzekł o kosztach postępowania.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Powód T. G. osadzony był w Areszcie Śledczym w O. w okresie od 16 września 2008 r. do 2 września 2009 r. jako skazany w warunkach recydywy. Wcześniej przebywał w tym Areszcie w okresach: od 15 maja 2001 r. do 30 maja 2001 r. i od 4 stycznia 2002 r. do 29 stycznia 2002 r. Będąc osadzonym w pozwanej jednostce w latach 2008 r. - 2009 r. powód przebywał w 8 różnych celach:

- nr 310 o pow. 7 m², 2 - osobowej, w okresie od 16 września 2008 r. do 24 września 2008 r.,
- nr 306 o pow. 19 m², 6 - osobowej, w okresie od 24 września 2008 r. do 17 listopada 2008 r.,
- nr 218 o pow. 18 m², 6 - osobowej, w okresie od 17 listopada 2008 r. do 5 lutego 2009 r.,
- nr 216 o pow. 17 m², 5 - osobowej, w okresie od 5 lutego 2009 r. do 20 lutego 2009 r.,
- nr 209 o pow. 20 m², 6 - osobowej, w okresie od 20 lutego 2009 r. do 8 maja 2009 r.,
- nr 410 o pow. 9 m², 3 - osobowej, w okresie od 8 maja 2009 r. do 18 czerwca 2009 r.,
- nr 401 o pow. 13 m², 4 - osobowej, w okresie od 18 czerwca 2009 r. do 24 lipca 2009 r.,
- nr 405 o pow. 15 m², 5 - osobowej, w okresie od 24 lipca 2009 r. do 2 września 2009 r.

W tym czasie powód 145 dni spędził w celach, w których występowało zjawisko przeludnienia, tj. nie była zapewniona norma minimum 3 m² powierzchni celi na osobę. Miało to miejsce w okresie od września 2008 r. do lipca 2009 r. Cele powoda były przeludnione o 1 lub 2 osoby. Powód był osadzony w celach z recydywistami.

Zarządzeniami z dnia 31 października, 1 grudnia i 31 grudnia 2008 r. oraz z dnia 30 stycznia, 2 marca, 1 kwietnia, 12 maja i 1 czerwca 2009 r. Dyrektor Aresztu Śledczego w O. postanowił, że z uwagi na przekroczenie ustalonej pojemności jednostki, w okresie od listopada 2008 r. do czerwca 2009 r. włącznie osadzeni mogą być umieszczani w warunkach, w których powierzchnia w celi na 1 osobę wynosi mniej niż 3 m². Każde z tych zarządzeń dotyczyło kolejnego miesiąca tego okresu (począwszy od listopada 2008 r.) i w miesiącu, którego dotyczyło jego odpis był przesyłany do sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Kaliszu. W celu zminimalizowania dolegliwości wynikających z przeludnienia w Areszcie Śledczym w O. stosowana była zasada rotacji osadzonych, aby nie przebywali oni ciągle w celach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m².

Analizując stan techniczny urządzeń i wyposażenia cel w Areszcie Śledczym w O. Sąd Rejonowy ustalił, iż remont kapitalny tej jednostki penitencjarnej przeprowadzony został w 1974 r. Od tamtego czasu przeprowadzane były mniejsze remonty, na podstawie corocznego zestawienia cel przygotowywanego przez administrację. W 1990 r. we wszystkich celach mieszkalnych wyizolowano pomieszczenia z węzłem sanitarnym (kącik sanitarny zabudowany do wysokości 120-140 cm) i z ciepłą wodą. W kącikach sanitarnych znajdują się miski sedesowe i umywalki, nad umywalkami zamontowani półki z lustrem. Powierzchnia tego kącika nie jest wliczana do powierzchni decydującej o ilości osób w niej osadzonych. Każda cela posiada wentylację grawitacyjną. Kąciki sanitarne posiadają osobną wentylację. Okna są sukcesywnie wymieniane, a przed sezonem grzewczym są dodatkowo uszczelniane. W celach są kaloryfery, ogrzewanie dostarcza zewnętrzna firma, a system czujników zapewnia stałą temperaturę w pomieszczeniach. Czujniki ustawione są na temperaturę 21-22°C. Raz w roku przeprowadzana jest przez firmę zewnętrzną kontrola drożności ciągów wentylacyjnych, których nieprawidłowości nie stwierdzono. W ostatnich latach nastąpiła wymiana podłóg na wykonane z wykładziny termozgrzewalnej, zapewniającej lepszą trwałość i higienę niż przedtem stosowany parkiet. W 2003 r. Sanepid przeprowadził kontrolę oświetlenia w celach, która wykazała prawidłowy poziom natężenia światła. Od tamtej pory stan techniczny oświetlenia nie uległ zmianie. W

pomieszczeniach Aresztu Śledczego nie stwierdzono występowania robactwa. W dniach 27 października 2008 r. 2 października 2009r. przeprowadzono kontrolę sanitarną obiektu. Kontrolujący nie wnieśli żadnych zastrzeżeń co do stanu Aresztu w tym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, że w przedmiotowym Areszcie funkcjonuje świetlica dla osadzonych, o powierzchni ok. 40 m² wyposażona w telewizor, stół do tenisa stołowego, stoliki i krzesła. Osadzeni mogą z niej korzystać podzieleni na grupy. W świetlicy odbywają się msze święte i na ten cel jest ona zajęta przez 1 godzinę w sobotę i przez 1,5 godziny w niedzielę. Ponadto zorganizowana jest biblioteka zawierająca ok. 5.500 - 6.000 pozycji książkowych, z której osadzeni mogą 3 razy w tygodniu zamawiać książki. Są one im dostarczane do celi. O aktualne teksty aktów prawnych mogą zwracać się także do wychowawców.

Osadzeni mają możliwość korzystania ze spacerów - po 1 godzinie dziennie. Na jednym z pól spacerowych można uprawiać sport - biegać i grać w piłkę. W czasie pobytu powoda w okresie wskazanym w pozwie pole to, ze względów bezpieczeństwa, czynne było w okresie 15 kwietnia - 15 października.

W zajęciach kulturalno - oświatowych i sportowych każdy osadzony miał prawo korzystać średnio 2 razy w tygodniu, łącznie przez 6 godzin tygodniowo.

Kuchnia Aresztu w 2004 r. przechodziła kapitalny remont. Posiłki z niej wydawane były osadzonym w termosach utrzymujących odpowiednią temperaturę. Przed wydaniem ich więźniom każdorazowo były sprawdzane przez lekarza lub pracownika punktu medycznego, który podpisywał zgodę na ich wydanie do konsumpcji.

W okresie objętym pozwem w poszczególnych celach sprzęt kwaterunkowy był dostosowany do liczby osadzonych, na każdego z nich przypadało łóżko, szafka, taboret i miejsce przy stole. W przypadkach dokwaterowywania do danej celi osadzonych (także z przekroczeniem normy powierzchniowej), do celi dostawiany był sprzęt przypadający na dochodzącą osobę. Cele codziennie podlegały kontroli i w razie stwierdzenia uszkodzenia wyposażenia, był on wymieniany. Wyposażenie cel odpowiadało przepisom rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. Nr 186, póź. 1820). Co tydzień wymianie podlegały ręczniki i ścierki, prześcieradła i poszwy - co dwa tygodnie, koce - na prośbę osadzonego. Raz w miesiącu wydawane były na oddział mieszkalny środki chemiczne do utrzymania czystości - wg zapotrzebowania zgłaszanego przez osadzonych.

Osadzeni mogli oglądać telewizję w celach z własnych odbiorników (po 1 telewizorze na celę). Za zgodą Dyrekcji mogli posiadać też własne radia. Poza tym w Areszcie funkcjonuje radiowęzeł, który emitował ogólnopolskie rozgłoszenie radiowe. Za zgodą administracji osadzeni mogli też otrzymywać prasę i książki od rodzin.

Z wszystkich wyżej opisanych warunków i możliwości - w tym kulturalnych, oświatowych, sportowych i religijnych - powód mógł korzystać na równi z innymi osadzonymi.

Podczas osadzenia w pozwanej placówce, w okresie objętym żądaniem pozwu, powód funkcjonował bezkonfliktowo w środowisku współwięźniów. Czas wolny spędzał oglądając telewizję i grając w gry towarzyskie. Mimo, że był poinformowany o takiej możliwości nie zgłaszał skarg i wniosków do administracji Aresztu.

Po zakończeniu odbywania kary w okresie objętym pozwem powód zaczął odbywać kolejną karę pozbawienia wolności, gdyż na wykonanie oczekiwały wyroki skazujące go odpowiednio na kary 1 roku pozbawienia wolności, 1 roku pozbawienia wolności, 15 dni aresztu, 2 lat pozbawienia wolności i 1 roku pozbawienia wolności.

Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd Rejonowy wskazał na brzmienie art. 24 k.c. i art. 448 k.c., statuujących możliwość przyznania zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych. Sąd I instancji uznał, iż wskazane przez powoda dobra osobiste, których ochrony domaga się w niniejszej sprawie w postaci godności i prawa do intymności z całą pewnością należą do dóbr osobistych korzystających z ochrony prawnej przewidzianej przepisami prawa. Analizując podstawę faktyczną roszczenia powoda w postaci osadzenia go w przeludnionych celach Sąd Rejonowy wskazał, iż

działanie pozwanego w tym zakresie nie posiada przymiotu bezprawności, albowiem znajdowało podstawę prawną w art. 248 § 1 k.k.w. W konsekwencji nie ma podstaw dla przyjęcia odpowiedzialności odszkodowawczej naruszającego dobro osobiste. Oceniając zarzut niewystarczającego wyposażenia cel mieszkalnych w Areszcie Śledczym w O. Sąd Rejonowy wskazał, iż z materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie nie wynika by faktycznie miały miejsce podnoszone przez powoda nieprawidłowości w zapewnieniu mu odpowiednich warunków bytowych. Sąd I instancji uznał również, że administracja pozwanego zapewniała powodowi odpowiednie warunki spędzania wolnego czasu, wynikające z art. 135 k.k.w. a ponadto był on osadzany stosownie do § 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 152, poz. 1493). Z uwagi na powyższe okoliczności, Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw dla uwzględnienia powództwa w niniejszej sprawie a o kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł powód T. G. zaskarżając je w całości i domagając się jego zmiany przez zasądzenie na jego rzecz kwoty 30.000 zł oraz kosztów postępowania a ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono szereg naruszeń prawa materialnego w tym w szczególności art. 5 k.c., art. 23 k.c., art. 448 k.c., art. 1 k.k.w. w zw. z art. 30, art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 77 Konstytucji RP i art. 7 oraz art. 10 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych a także przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 kwietnia 2006 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz.U. Nr 65, poz. 459) przez przyjęcie, że dopuszczalne było umieszczanie powoda w celach o powierzchni mniejszej niż 3 m² na każdego osadzonego oraz przenoszenie powoda pomiędzy celami i zakładami karnymi oraz aresztami śledczymi.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie o przyznanie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Analizując zarzuty podniesione w apelacji zgodzić należy się ze stanowiskiem podniesionym w odpowiedzi na apelację, iż w istocie stanowią one powtórzenie stanowiska powoda prezentowanego w toku postępowania przed Sądem I instancji. Tym samym w zasadzie nie są one zarzutami wobec zaskarżonego rozstrzygnięcia a polemiką ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, w tym w szczególności oceną zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i podstawą prawną rozstrzygnięcia.

Wskazać należy, iż Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw dla uwzględnienia twierdzeń skarżącego dotyczących naruszeń prawa materialnego w tym w szczególności art. 5 k.c., art. 23 k.c., art. 448 k.c., art. 1 k.k.w. w zw. z art. 30, art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 77 Konstytucji RP i art. 7 oraz art. 10 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

W niniejszej sprawie nie ma podstaw dla przyjęcia naruszenia art. art. 23 k.c., art. 448 k.c. oraz art. 5 k.c. albowiem z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika jasno, iż wprawdzie pozwany okresowo przebywał w warunkach, w których powierzchnia celi była mniejsza niż 3 m² na każdego osadzonego, jednak jak zasadnie wskazał Sąd Rejonowy działanie pozwanego w tym zakresie nie posiadało przymiotu bezprawności, gdyż nie było sprzeczne z normami prawnymi, porządkiem prawnym oraz zasadami współżycia społecznego.

Istotny w niniejszej sprawie jest, zdaniem Sądu Okręgowego, przede wszystkim fakt, że wbrew twierdzeniom powoda działanie pozwanego było zgodne z art. 248 § 1 k.k.w. a zatem było to działanie w ramach obowiązującego porządku prawnego, co wyłącza bezprawność działania pozwanego.

Zgodnie z treścią art. 110 § 1 k.k.w. skazanego osadzano w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. Powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, co do zasady wynosiła nie mniej niż 3 m² (art. 10 § 2 k.k.w.) Podkreślenia wymaga, że w czasie osadzenia powoda w Areszcie Śledczym w O. wyjątek od zasady dotyczącej

powierzchni celi mieszkalnej przewidywał art. 248 § 1 k.k.w., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor aresztu śledczego mógł umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Wspomnieć należy, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 26 maja 2008 r. w sprawie sygn. akt SK 25/07 (Dz.U. z 2008 r., Nr 96, poz. 620) wprawdzie orzekł, iż art. 248 § 1 k.k.w. jest niezgodny z art. 31 ust. 3, art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jednak orzeczenie to przewidywało, że przepis art. 248 § 1 k.k.w. utraci moc obowiązującą z upływem osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej – tj. z dniem 6 grudnia 2009 r. Z tej przyczyny, wbrew stanowisku apelującego, obowiązywał on w czasie przebywania powoda u pozwanego.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego pozwany wykonał wszystkie przewidziane prawem dodatkowe wymogi formalne. O osadzeniu ponadnormatywny liczny osadzonych w danej celi decydował Dyrektor Aresztu Śledczego w O., o czym informowano Sędziego Penitencjarnego.

W tym miejscu wskazać należy, iż żadnego znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy nie może mieć wskazany przez apelującego art. 110 k.k.w. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 9 października 2009 r., która to nowelizacja weszła w życie z dnia 6 grudnia 2009 r., albowiem nie obowiązywał on w tym brzmieniu w czasie objętym pozwem, a zatem w czasie pobytu powoda u pozwanego tj. od 16 września 2008 r. do 2 września 2009 r.

Nie ulega również wątpliwości, iż przepis § 2 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 kwietnia 2006 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (Dz.U. Nr 65, poz. 459) również nie ma znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy, albowiem przepisy tego aktu prawnego, na podstawie delegacji wynikającej z art. 248 § 2 k.k.w., mają zastosowanie jedynie w przypadku gdy liczba osadzonych zakwaterowanych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz podległych im oddziałach zewnętrznych w skali całego kraju przekracza ogólną pojemność tych zakładów. Jedynie w takim przypadku stosuje się procedurę zawartą w tym akcie prawnym. Uwadze skarżącego umknęło, iż zupełnie innym jest uprawnienie dyrektora danej jednostki penitencjarnej wynikający z art. 248 § 1 k.k.w. w brzmieniu sprzed wspomnianego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Podkreślenia wymaga z całą stanowczością, iż jako zarzut wobec działania pozwanego nie sposób przyjąć faktu przemieszczania powoda między różnymi celami. Nie ulega wątpliwości, iż praktyka rotacyjności miała na celu zmniejszenie uciążliwości związanych ze zbyt dużą ilością osadzonych w Areszcie Śledczym w O., a co za tym idzie z przebywaniem w przeludnionych celach. Z tej przyczyny osadzeni przebywali w celach gdzie nieprzestrzeganie były minimalne wymogi co do powierzchni na jednego osadzonego przez krótki i jedynie określony czas. Z tych okoliczności wynika, iż pozwany mimo, że nie miał formalnie takiego obowiązku czynił dodatkowe starania celem zminimalizowania skutków sytuacji, na którą z uwagi na fakt, iż jest jednostką penitencjarną – Aresztem Śledczym, a nie zakładem karnym, w istocie nie miał wpływu. Podkreślenia wymaga, iż nawet ze szczegółowego wyciszczenia zawartego w piśmie procesowym powoda wniesionym w dniu 9 maja 2012 r. wynika, iż 145 dni, jakie powód przebywał w warunkach przeludnienia nie miało charakteru stałego a jedynie przejściowy. Między okresami przebywania powoda w celach o powierzchni mniejszej niż 3 m² na jednego osadzonego były zawsze okresy jego osadzenia w celach, w których zachowane były te normy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż wskazane przez powoda zarzuty nie mogą stanowić podstawy uwzględnienia żądania powoda, albowiem działanie pozwanego nie nosiło znamion bezprawności.

Analizując zarzuty dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach zawartych w zaskarżonym wyroku wskazać należy, iż wniosek o przyznanie kosztów dojazdu w dniu 10 sierpnia 2011 r. na rozprawę, która odbyła się w Zakładzie Karnym w W. złożony został przez pełnomocnika powoda w dniu 14 lutego 2012 r. Zgodnie z § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr. 163, poz. 1349 z późn. zm.) koszty nieopłaconej pomocy prawnej przyznaje się na wniosek pełnomocnika. Nie ulega

wątpliwości, iż wniosek, którego uwzględnienia domaga się apelujący jest spóźniony, albowiem został złożony po ogłoszeniu orzeczenia w sprawie a zatem nie podlegał uwzględnieniu.

Mając na uwadze powyższe rozważania apelacja jako oczywiście bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. – punkt I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. (pkt II sentencji wyroku) oraz na podstawie § 12 ust 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 i § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.) – pkt III wyroku

Sygn. akt II Ca 235/12

Zarządzenie

1. (...)
2. (...) T. G. – r.pr. A. Z.
3. (...)– r.pr. M. L.- G.
4. (...)
5. (...)

K., dnia 28 maja 2012 r.

SSO Henryk Haak